LEGALITATEA INCRIMINĂRII − PRINCIPIUL FUNDAMENTAL AL DREPTULUI PENAL

Victoria CARP, Facultatea de Drept

Cet article nous donne une réponse tant aux questions pratiques qu'aux questions théoriques dont se confronte la doctrine autochtone en ce qui concerne la légalité de l'incrimination. Le but de cet étude est d'introduire dans la doctrine nationale la théorie des signes provisoires, et aussi des solutions concernant la formation et l'interprétation des normes juridiques qui contient ces signes. Cet étude nous aide beaucoup en nous proposant d'utiliser au minimum les signes provisoires, et notamment de les concrétiser, ce qui tient compte en même temps du problème actuel dont se confronte les théoriciens et ceux qui travaillent au niveau pratique.

Problematica aplicării neuniforme, cât şi neajunsurile, contradicţiile legislative generate prin stabilirea unor semne de încriminare, continuă să se afle în centrul preocupărilor atât ale teoreticienilor, cât şi practicienilor dreptului penal. Deşi, după cum am menţionat, este o temă foarte actuală, până în prezent nu există nici o lucrare ştiinţifică prin care să fie abordată multiaspectual şi ştiinţific problematica respectivă.

Respectarea principiului legalităţii incriminării este impusă şi de Convenţia Europeană a Dreptului Omului. Practica de aplicare a art.7 al acesteia înaintează faţă de legea penală cerinţele accesibilităţii, clarităţii, precizie. Rămâne deschisă întrebarea dacă conceptele estimative corespund acestor cerinţe.

Scopul acestei lucrări constă în lansarea în doctrina autohtonă a teoriei semnelor estimative, elaborarea unei viziuni de abordare a acestora, precum şi a recomandărilor metodice privind formarea şi interpretarea normelor juridico-penale care au în conţinutul lor semne estimative.

Pentru a realiza studiul dat, am stabilit următoarele obiective:

– evidenţierea cerinţelor impuse de CEDO faţă de normele de incriminare;

– stabilirea conceptului,trăsăturilor,cauzelor întrebuinţării şi funcţiile semnelor estimative;

– studierea experienţei statelor străine în ceea ce priveşte utilizarea semnelor estimative;

– elaborarea principiilor de formare şi de interpretare a semnelor estimative;

– înaintarea propunerilor de modificare şi completare a cadrului juridico-penal normativ în unison cu jurisprudenţa CEDO în materie de legalitate la nivel de incriminare; etc.

M.Kovalev susţine că semnele estimative sunt acele postulate care permit de a introduce în ele diverse idei în funcţie de poziţia interpretului. Un alt autor rus, V.Kudreavţev, consideră că semnele estimative sunt acele semene, conţinutul cărora în mare măsură este determinat de conştiinţa

juridică a subiectului care aplică legea, luându-se în considerație cerințele Codului penal.

După studierea unor practici ale utilizării semnelor estimative în unele țări am făcut o clasificare a aplicării acestora. Este caracteristic pentru statele ce fac parte din familia de drept anglo-americane, cât şi pentru familia de drept romano-germanic.

În familia de drept anglo-americană întâlnim aşa noțiuni ca: acțiune vădită, neglijență gravă, omul rațional. Analizând aceste semne estimative şi practica lor de aplicare, am sustras câteva aspecte pozitive, dar şi negative. Pozitivă este aducerea rapidă, cât şi eliminarea semnelor estimative pentru fiecare caz concret. În schimb, negativ este faptul că judecătorii au atribuții nelimitate, semnele estimative nu sunt sistematizate ş.a.

În familia romano-germanică întâlnim noțiuni ca ,,urmări deosebit de grave"; ,,în alte scopuri"; ,,de altă natură" care, la fel, la rândul lor au atât puncte forte, cât şi negative. Aşadar, din punct de vedere pozitiv, este faptul că semnele estimative, cât de puțin, dar sunt sistematizate, monopolul absolut îl deține legiuitorul. Negativ în schimb este faptul că lipseşte la nivelul actelor normative a criteriilor şi limitelor de concretizare care îngreunează procesul de aplicare a acestora, cât şi imposibilitatea eliminării sau înlocuirii acestora decât cu implicarea legiuitorului.

Analizând toate aspectele atât pozitive, cât şi negative ale semnelor estimative din legislația autohtonă am stabilit o premisă pentru elaborarea unor anumite grupuri de cerințe de care subiectul de aplicare a dreptului trebuie întotdeauna să se conducă, şi anume: principiile de formare şi de interpretare a normelor care conțin semne estimative .

Concluzionăm că Legislația Republicii Moldova necesită o revizuire complexă în ceea ce priveşte utilizarea semnelor estimative şi aducerea acesteia în conformitate cu cerințele CEDO (claritate, accesibilitate, previzibilitate). De asemenea, Republicii Moldova îi va fi benefică preluarea şi adoptarea abordărilor legislative ale țărilor ca Ucraina, Germania, precum şi ale statelor care tind spre eliminarea maximă a semnelor estimative prin concretizarea lor.

În ceea ce priveşte recomandările, după părerea mea ar fi prematur de propus careva modificări legislative concrete din considerentul că problema utilizării semnelor estimative este una globală de sistem. Totuşi, cercetările efectuate şi menționate în tema dată pot fi puse la baza unor propuneri legislative, iar principiile de formare şi interpretare a semnelor estimative sunt acele principii de care legiuitorul neapărat trebuie să țină cont pe viitor.

Referințe:

1. Declarația Universală a Drepturilor omului, adoptată la New York la data de 10.12.1948. Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990. În: *Buletinul Oficial al Republicii Moldova*, 1990, nr.008.

2. Constituția Republicii Moldova: Legea Republicii Moldova din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1. (12 august). În vigoare din 27 august 1994.
3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129 din 2002.(13 septembrie). În vigoare din 12 iunie 2003.
4. Hotărârea explicativă a Plenului CSJ „Cu privire la practica judiciară în cauzele omorului premeditat" nr. 9 din 15.11.1993. În: *Buletinul CSJ al RM*.
5. Hotărârea explicativă a Plenului CSJ „Privind sentința judecătoreasca" nr. 5 din 19.09.2006. În: *Buletinul CSJ al RM*.
6. BRÎNZA, S. ş.a. *Drept penal*. Chişinău: Cartier, 2005, vol. II. 804 p.
7. BOTNARU, S. ş.a. *Drept penal. Partea generală*. Chişinău: Cartier juridic, 2006, vol. I. 624 p.
8. НАУМОВ, А.В. *Применение уголовно − правовых норм*. Москва, 1973.
9. БРАЙНИН, Я.М. *Уголовный закон и его применение*. Москва, 1967.

Recomandat
Sergiu BRÎNZA, dr. hab., prof. univ.